

4. Чирик С. В. Правові принципи діяльності Національної поліції України. *Інформація і право*. 2015. № 3 (15). С. 123–127.
5. Батраченко О. В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2017. 218 с.
6. Писаренко В. В. Адміністративно-правові засади діяльності Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2012. 199 с.
7. Бродовський В. В. Інформаційне забезпечення діяльності дільничного інспектора міліції: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 198 с.
8. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року : розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 18.12.2018 № 1027-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1027-2018-%D1%80> (дата звернення: 20.10.2019).
9. Про охорону дитинства : закон України від 26.04.2001 № 2402-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2402-14> (дата звернення: 20.10.2019).
10. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19> (дата звернення: 20.10.2019).

Одержано 31.10.2019

УДК 336.4

Віталій Віталійович КАДАЛА,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін факультету № 3
Донецького юридичного інституту МВС України;

 <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>;

Олена Павлівна ГУЗЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін факультету № 3
Донецького юридичного інституту МВС України;

 <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМАТИЧНОГО АСПЕКТУ СУТНІСНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕФІНІЦІЇ «ЛІЗИНГ»

Підприємницька діяльність в Україні потерпає від недосконалості законодавчих регуляторів, відсутності повного оновлення технологічних процесів, недостатності коштів для комерційних операцій, а як наслідок від постійних змін в стратегічних етапах розвитку. Доведено, без своєчасного оновлення основних фондів, які як правило займають пріоритетну позицію у виробничих циклах суб'єктів господарювання випуск якісного, конкурентноздатного продукту практично неможливий. Саме таке явище спонукає сучасних суб'єктів господарювання до проведення лізингових операцій.

Варто зазначити в Україні до цього часу склалися основні передумови розвитку лізингу: створено основи інфраструктури ринку лізингових послуг; сформовано первинну законодавчу базу, що регулює відносини суб'єктів лізингової діяльності; напрацьовано методичні основи з побудови взаємовідносин лізингодавця і лізингоодержувача. Проте сформовані елементи не забезпечують активного й ефективного використання лізингу як інструменту відтворення засобів праці в підприємницькому середовищі. Особливо це простежується на рівні тлумачення змістовності дефініції «лізинг». На даний час існують варіанти розкриття змістовності даного поняття з позиції законодавчого регулятора, наукового підходу вчених та фахівців практиків, що підтверджує актуальність, сучасність та необхідність більш поглибленого вивчення поставленої проблеми.

Питання лізингу, лізингових правовідносин, ефективності та доцільності їх проведення актуалізується багатьма науковцями, проте з позиції власного предмету дослідження. Проте справедливо буде відзначити, що значний внесок у розробку теоретичних основ і методологічних підходів до вирішення проблем лізингових операцій зробили провідні вітчизняні вчені-економісти: Г. І. Купалова та Ю. С. Гринчук [1], А. Г. Загородній та Н. Є. Селюченко [2], Р. Капроні, С. Кисіль, Н. Рєзанова [3], О. Є. Кузьмін, Л. І. Чернобай та І. Я. Кулиняк [4], С. М. Ілляшенко, В. Г. Герасимчук, Ю. А. Дайновський, С. М. Лукаш та Н. В. Куденко [5] та інші. Науковці вивчаючи різні аспекти лізингових операцій дещо обмежено визначали адаптаційні недоліки їх в реальному здійсненні підприємницької діяльності.

Останнім часом науковці поглиблюють інформаційну складову про лізинг в навчальних курсах з економіки підприємств. Серед них варто зазначити таких науковців як Л. Г. Мельника [6], Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна та К. В. Пічик [7], О. М. Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А. Садиков та О. С. Маковоз [8], Л. Г. Ліпич, Н. М. Буняк та Н. В. Геліч [9], Н. М. Яркіна [10] та інші. Науковці окреслюють ключові етапи проведення лізингових правовідносин, проте обмежують напрямки сутнісного змісту лізингових операцій в умовах регульованої ринкової економіки.

У всьому світі лізинг використовується для швидкого та ефективного оснащення підприємств новою технікою та технологіями. Поява терміну «лізинг» відноситься до останньої чверті XIX сторіччя, коли телефонна компанія «Белл»

прийняла рішення не продавати телефонні апарати, а здавати їх в оренду. Поштовхом же до масового розвитку лізингу стало створення компанії «Юнайтед Стейтс Лізинг Корпорейшн» в Сан-Франциско [3]. Слід зазначити із зростанням ролі лізингу підсилювалася увага до вивчення теоретичних питань щодо цього явища. Проте, деякі аспекти теорії лізингу і досі залишаються недостатньо розробленими.

Однією з ключових проблем визначення змістовності дефініції «лізинг» ми вважаємо відсутність адекватного перекладу. О. С. Бадзим та А. Р. Древуш [11] звертають увагу на той факт, що «...ні в світовий, ані у вітчизняній літературі немає єдиного визначення категорії «лізинг». Тлумачиться воно по-різному, інколи навіть суперечливо, що спричинено низкою причин. Одна із них, вважають вчені полягає у тому, що на різних мовах термін «лізингова операція» трактується по-різному. Так, в Англії, наприклад, дієслово «to lease» означає «брати та здавати майно в тимчасове користування». У Франції термін відповідає поняттю «кредит-оренда», в Бельгії – «фінансова оренда» [11].

О. В. Борисюк [12] у наукових розробках одним із чинників неоднозначності трактування сутності дефініції «лізинг» вважає те, що у різних країнах існує різна правова база для забезпечення лізингу. Як результат, у законодавстві відсутнє однакове розуміння і тлумачення суб'єктів лізингової діяльності. Науковець звертає увагу на те, що дефініція «лізинг» трактується по-різному не лише у законодавчих актах різних держав, а й в асоціаціях цих країн. В нормативних актах Європейської асоціації «Євролізинг» поняття «лізинг» трактується як договір оренди промислових товарів, нерухомості, устаткування, заводів для використання їх орендарем не лише у виробничих цілях, а й також як контракт між суб'єктами лізингових відносин (лізингодавцем та лізингоодержувачем) для надання якого-небудь виробу в тимчасове користування

Нагадаємо, у визначенні лізингу Світовим банком зазначається, що це «... контрактні відносини між двома сторонами, які дають змогу одній стороні використовувати майно, що є власністю іншої сторони, в обмін на обумовлені контрактом періодичні платежі». Отже, можна вважати, що лізинг виступає новим способом фінансування й активізації збуту, що ґрунтується на збереженні права власності на товар за орендодавцем [6].

В умовах становлення ринкової економіки в Україні дедалі більшого поширення набуває лізингова діяльність, зауважують О. Є. Кузьмін, Л. І. Чернобай та І. Я. Кулиняк [4]. Відомо, що особливістю здійснення такої діяльності є залучення ряду учасників: лізингодавців, лізингоодержувачів, продавців (постачальників) предмета лізингу, комерційних банків, інших юридичних або фізичних осіб, які є учасниками багатостороннього договору лізингу. Проте, функціонуючи в умовах нестабільності економічної, законодавчої, політичної ситуації, не прогнозованості поведінки контрагентів, неточності інформації тощо, суб'єкти лізингової діяльності не можуть бути впевненими в отриманні запланованого результату та у правильності обраних методів здійснення своєї діяльності.

Враховуючи зазначене вважаємо за потрібне продовжити дослідження починаючи з першої ланки процесу лізингу, а саме тлумачення його як дефініції. Для результативності дослідження варто звернутися як до наукових позицій щодо даної дефініції, так і до розкриття змістовності цього поняття з позиції практиків. Крім того, варто провести розмежування між поняттями оренди, лізингу та довгострокового кредиту.

Звернення до монографічних досліджень Г. І. Купалова та Ю. С. Гринчук [1] показало, що дефініція «лізинг» представляє собою «...підприємницьку діяльність, спрямовану на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений термін лізингоодержувачу майна». В свою чергу Л. Г. Мельник [6] вважає, що дана дефініція повинна розглядатися в контексті «...особливого виду інвестиційної діяльності, при якому лізингодавець (лізингова компанія) купує у постачальника обладнання (предмет лізингу)». З таким твердженням погоджуються С. М. Ілляшенко, В. Г. Герасимчук, Ю. А. Дайновський, С. М. Лукаш та Н. В. Куденко [5] при цьому наголошують, що після даної операції лізингодавець (лізингова компанія) за певну плату, на певних умовах і на певний термін здає його в оренду лізингоодержувачу (клієнту).

На думку А. Г. Загороднього та Н. Є. Селюченко [2] змістовність дефініції «лізинг» варто розглядати з позиції довгострокова оренда машин і обладнання, видача обладнання напрокат. Аналогічної думки притримуються Л. Г. Ліпич, Н. М. Буняк та Н. В. Геліч [9], які констатують той факт, що «...лізинг дозволяє промисловим, торговим, транспортним та іншим підприємствам (орендаторам) отримувати в комерційних банках і лізингових компаніях (орендодавців) за певну орендну плату в довгострокове користування широкий перелік основних засобів». Як продовження даної позиції варто навести думку Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна та К. В. Пічик [7]. Науковці вважають, що дефініцію «лізинг» можна розглядати і як «...різновид довготермінового кредиту, наданого в натуральній формі, який погашається клієнтом в розстрочку, тобто лізинг – це поєднання оренди й кредиту, розстрочки й прокату».

З позиції оренди дефініцію «лізинг» розглядають також у своїй праці Р. Капроні, С. Кисіль та Н. Резанова [3]. Автори констатують той факт, що «... лізинг (англ. leasing – оренда) представляє собою довготермінова оренда (від 6 місяців до кількох років) машин, обладнання, транспортних засобів, виробничих споруд тощо на умовах поворотності, терміновості й платності і на підставі відповідного договору між орендодавцем і орендарем, що передбачає можливість їх наступного викупу орендарем». Як стверджує Н. М. Яркіна [10] «...лізинг можна порівняти з довгостроковою орендою. В кінці терміну дії договору лізингу право власності або повністю переходить до лізингоотримувача (фінансовий лізинг), або від основних фондів просто повертається лізинговій компанії (оперативний лізинг)».

Ми погоджуємося з позицією О. М. Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А. Садиков та О. С. Маковоз [8] з приводу того, що «...лізинг є альтернативним методом фінансування витрат на оновлення матеріальної бази і модифікацію виробництва». На нашу думку саме з економічної позиції лізинг схожий з кредитом, що надається під основні засоби, маючи водночас значні переваги проти банківського кредитування, проте, у зв'язку із відсутністю у виробників достатньої інформації, він не є поширеним.

З підприємницькою діяльністю дефініцію «лізинг» пов'язує у своїх наукових розробках В. Г. Андрійчук [13]. Вчена стверджує, що «... лізинг є особливою формою відтворення основних засобів, своєрідним видом підприємницької діяльності». На її погляд основоположним, сутнісним аспектом лізингу є довгострокова оренда майна, тобто передача його у тимчасове користування на умовах платності, строковості і зворотності або викупу. Ми вважаємо, що наведені принципи можуть виступати обґрунтуванням тотожності окремих позицій взаємозв'язку операцій лізингу з довгостроковим кредитом.

Доволі змістовно, в контексті підприємницької діяльності, розкривають дефініцію «лізинг» І. А. Дмитрієв, І. Ю. Шевченко [14]. Науковці стверджують, що «...лізинг представлено підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає в наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів». Пов'язуючи операції лізингу з підприємницькою діяльністю О. Є. Кузьмін, Л. І. Чернобай та І. Я. Кулиняк [4] підкреслюють той факт, що «... продаж в лізинг – це найбільш вигідне фінансове рішення для юридичних і фізичних осіб, які своїм пріоритетним завданням вибрали розвиток власного бізнесу».

Висновки. Спираючись на наведене, зробимо деякі висновки і зазначимо, що лізингові операції в Україні потребують оновлення законодавчого регулювання, особливо з позиції розуміння сутнісного змісту дефініції «лізинг». Ми вважаємо зазначений термін доцільно розуміти наступним чином: економічна категорія, котра характеризує вид підприємницької діяльності, який передбачає правові взаємовідносини між лізингодавцем та лізингоодержувачем з питань відтворення основних фондів суб'єкта господарювання. Перевагою зазначеного трактування є висвітлення всіх аспектів лізингової операції починаючи з обґрунтування мети вкладення інвестованого ресурсу. Наступним кроком дослідження має стати питання видової характеристики лізингових процесів в контексті підприємницької діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Купалова Г. І., Гринчук Ю. С. Лізинг в Україні: статистико-економічний аналіз, прогноз, шляхи подальшого розвитку : монографія. Біла Церква : Білоцерків, 2007. 236 с.
2. Загородній А. Г., Селюченко Н. Є. Планування та організація оновлення основних засобів на засадах лізингу : монографія. Львів : ЛБІ НБУ, 2002. 144 с.
3. Лізинг в Україні : посібник / Р. Капроні, С. Кисіль, Н. Рязанова та ін. Львів : Центр Європи, 2008. 142 с.
4. Кузьмін О. Є., Чернобай Л. І., Кулиняк І. Я. Ризики підприємств-лізингодавців: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Львів : Растр-7, 2012. 256 с.
5. Маркетинг. Менеджмент. Інновації : кол. монографія / С. М. Ілляшенко, В. Г. Герасимчук, Ю. А. Дайновський, С. М. Лукаш, Н. В. Куденко ; ред. С. М. Ілляшенка. Суми : Папірус, 2010. 621 с.
6. Економіка підприємства: підручник / ред. Л. Г. Мельника. Суми : Університетська книга, 2012. 864 с.
7. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Київ : НАУКМА, 2018. 304 с.
8. Економіка підприємства : навч. посіб. / О. М. Бандурка, Є. В. Ковальов, М. А. Садиков, О. С. Маковоз ; ред. О. М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 192 с.
9. Економіка підприємства : навч. посіб. / Л. Г. Ліпич, Н. М. Буняк, Н. В. Геліч та ін. ; ред. Л. Г. Ліпич. 2-ге вид., перероб. і допов. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 590 с.
10. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2013. 497 с.
11. Бадзим О. С., Древу А. Р. Лізинг комерційної нерухомості як альтернатива банківському фінансуванню. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 3. С. 258–266.
12. Борисюк О. В. Лізинг як суб'єкт лізингових відносин. *Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Серія: Гроші, фінанси і кредит*. 2010. № 20. С. 112–114.
13. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. Київ : КНЕУ, 2013. 779 с.
14. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства : навч. посіб. Харків : ХНАДУ, 2018. 292 с.

Одержано 28.10.2019

УДК 796.323.2(477)

Дар'я Володимирівна КАЗНАЧЕЄВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7596-294X>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Євроінтеграційні процеси в освітянському просторі України обумовлюють активізацію інноваційних тенденцій відповідності стандартам якості вищої освіти закордоном. Цим пояснюється необхідність реформування усіх ланок освіти й вищої, зокрема. На конкурентноспроможність українських фахівців вітчизняного та європейського ринків праці відчутно впливає якість підготовки професійних кадрів у вищій школі та відповідність дипломів європейським стандартам.